

PROPOZYCJA REALIZACJI DIAGNOZ PIELEŃNIARSKICH Z WYKORZYSTANIEM MIĘDZYNARODOWEJ KLASYFIKACJI PRAKTYKI PIELEŃNIARSKIEJ U CHOREGO OPEROWANEGO Z POWODU PRZEPUKLINY PACHWINOWEJ



The proposal for performing nursing diagnoses using the International Classification of Nursing Practice in patients operated on bubonoccele

Agnieszka Habel¹, Katarzyna Cierzniańska², Hanna Grabowska³, Janina Książek¹, Magdalena Leyk¹, Elżbieta Kozłowska²

¹Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Gdański Uniwersytet Medyczny

²Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Collegium Medicum im. Ludwika Rydygiera w Bydgoszczy, UMK w Toruniu

³Zakład Zarządzania w Pielęgniarstwie, Gdański Uniwersytet Medyczny

Pielęgniarstwo Chirurgiczne i Angiologiczne 2011; 4: 187-202

Adres do korespondencji:

mgr **Agnieszka Habel**, Zakład Pielęgniarstwa Chirurgicznego, Uniwersytet Medyczny w Gdańsku, ul. Do Studzienki 38, tel. +48 58 349 12 47

Streszczenie

Celem pracy była realizacja diagnoz pielęgniarских z wykorzystaniem Międzynarodowej Klasyfikacji Praktyki Pielęgniarskiej (*International Classification of Nursing Practice – ICNP*) u chorego operowanego z powodu przepukliny pachwinowej.

W pracy posłużono się metodą studium indywidualnego przypadku. Ważną okazała się analiza historii choroby oraz procesu pielęgnowania. Całość uzupełnił wywiad z pacjentem i obserwacja uczestnicząca.

Postulaty:

1. Konieczne jest podjęcie działań, które przyczynią się do tego, że społeczność pielęgniarская będzie korzystać z projektu ICNP w codziennej praktyce, nauce, kształceniu, zarządzaniu oraz doskonaleniu zawodowym.
2. Skuteczne wykorzystanie ICNP wymaga komputeryzacji stanowisk pracy pielęgniarek, jak również identyfikacji potrzeb szkoleniowych i oceny efektywności szkoleń.
3. Wprowadzenie ICNP do ogólnego systemu informatycznego skróci czas przeznaczony na posługiwanie się dokumentacją medyczną, wydłuży czas opieki nad pacjentem oraz umożliwi ocenę wpływu jakości opieki pielęgniarской na efektywność leczenia.

Słowa kluczowe: przepuklina pachwinowa, diagnoza pielęgniarская, plan opieki, model 7-osiowy ICNP.

Summary

Project goal: The main objective of the project was to perform nursing diagnoses with the use of the ICNP in a patient operated on bubonoccele.

The method of individual case study was used at work. An analysis of the patient's history of illness and the care process Occurred to be important. The whole activity was complemented by the patient's interview and the participating observation.

Postulate:

1. It is necessary to take up actions that will contribute to the fact that the nursing community will use the ICNP project in their daily practice, study, education, management and professional improvement.
2. An effective use of the ICNP requires the computerisation of nurses' workstations as well as, the identification of training needs along with the effectiveness evaluation of the trainings.
3. Introducing the ICNP into the general IT system will shorten the time devoted to using the medical documentation, extend the time dedicated to a patient care and enable the evaluation of the impact of the quality of the nursing care on the effectiveness of treatment.

Key words: bubonoccele, nursing diagnosis, care schedule, ICNP multiaxial (7-axis) model for nurses.

Wstęp

Diagnoza pielęgniarska w praktyce oznacza ocenę stanu biopsychospołecznego chorego (jego rodziny) oraz dobór najbardziej odpowiednich działań pielęgniarskich, które mogą utrzymać lub zmieniać rozpoznany stan [1, 2].

Współcześnie pielęgniarstwo, podobnie jak każda inna dyscyplina gromadząca dane o podmiocie opieki i dokumentująca diagnozy, potrzebuje dobrych systemów informacyjnych. Dzięki wykorzystaniu elektronicznych środków przekazu pielęgniarki europejskie mogą sobie przekazywać informacje, które bezpośrednio lub pośrednio związane są z diagnozą pielęgniarską i teoretyczno-praktycznym pielęgniarstwem. Rozwój technologiczny oraz rosnąca świadomość i wiedza zawodowa społeczności pielęgniarskiej przyczyniły się do wprowadzenia własnej, ujednoliconej terminologii [1, 3].

Międzynarodowa Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarskiej (*International Classification of Nursing Practice*) jest tworzona i rozwijana od 1989 r. Stanowi jeden z projektów Międzynarodowej Rady Pielęgniarek (*International Council of Nurses – ICN*) [4, 5]. Idea ICNP wynika z nieporozumień w interpretacji problemów pacjentów, które podlegają opiece pielęgniarskiej oraz działań pielęgniarek służących ich rozwiązaniu lub łagodzeniu na skutek różnorodności używanej terminologii [6].

Głównym celem ICNP jest ustanowienie powszechnego języka dla opisywania praktyki pielęgniarskiej, aby doskonaląc porozumiewanie się między pielęgniarkami oraz pielęgniarkami i innymi przedstawicielami zawodów medycznych [1, 7, 8].

Pod względem strukturalnym ICNP jest nowoczesną terminologiczną klasyfikacją, która porządkuje wiedzę w 7 osiach klasyfikacyjnych (w wersji 1.0). Projekt ICNP ma być wdrażany do praktyki pielęgniarskiej i stosowany przez pielęgniarki w dokumentowaniu planu opieki [1, 4, 5, 9].

W prezentowanym opracowaniu zidentyfikowano najistotniejsze problemy pielęgnacyjne chorego operowanego z powodu przepukliny pachwinowej. W celu stworzenia planu opieki posłużono się modelem 7-osiowym ICNP w wersji 1.0.

Definicje poszczególnych osi ICNP [1, 4]:

- **przedmiot:** obszar uwagi istotny z punktu widzenia pielęgniarstwa,
- **ocena:** kliniczna opinia lub orzeczenie w związku z przedmiotem praktyki pielęgniarskiej,
- **środki:** sposób lub metoda pomyślnego zakończenia działania,
- **działanie:** celowe działanie podejmowane w stosunku do klienta,
- **czas:** punkt, okres, przypadek, przerwa lub okres trwania zdarzenia,
- **lokalizacja:** anatomiczne lub przestrzenne zorientowanie diagnozy lub działania,
- **klient:** podmiot, do którego odnosi się diagnoza i który jest odbiorcą działania.

Cel pracy

Celem pracy była realizacja diagnoz pielęgniarskich z wykorzystaniem modelu 7-osiowego ICNP u chorego operowanego z powodu przepukliny pachwinowej, hospitalizowanego w Klinice Chirurgii Ogólnej, Endokrynologicznej i Transplantacyjnej.

W pracy posłużono się metodą studium indywidualnego przypadku. Ważną okazała się analiza historii choroby oraz dokumentacji procesu pielęgnowania. Całość uzupełnił wywiad z pacjentem oraz obserwacja uczestnicząca. Badania przeprowadzono w Klinice Chirurgii Ogólnej, Endokrynologicznej i Transplantacyjnej Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego w Gdańsku.

Opis przypadku

Mężczyzna, lat 83, został przyjęty na oddział chirurgiczny w celu wykonania planowej operacji przepukliny pachwinowej lewostronnej. Podstawowe parametry życiowe mierzone u chorego w dniu przyjęcia wynosiły: ciśnienie tętnicze 130/80 mm Hg, tętno 88 uderzeń/min, temperatura ciała 36,4°C. Pacjent przy wzroście 174 cm ważył 67 kg; wskaźnik masy ciała (*body mass index – BMI*) prawidłowy.

Pacjent w przeszłości był operowany z powodu przepukliny pachwinowej prawostronnej. Chory po zawale mięśnia sercowego, z utrwalonym migotaniem przedsionków, marską nerką lewą, przerostem gruczołu krokowego i zmianami miażdżycowymi w kończynach dolnych. Wygląd i budowa ciała prawidłowa. Skóra sucha. Śluzówka jamy ustnej wilgotna, różowa. Klatka piersiowa pacjenta symetryczna o prawidłowej ruchomości oddechowej. Odgłos opukowy jawny, ton serca prawidłowy. Na kończynach górnych i dolnych wyczuwalne tętno na tętnicach obwodowych. Węzły chłonne niepowiększone. Pacjent przyjmuje na stałe leki doustne. Ból oraz uczucie ucisku w miejscu przepukliny stały się powodem, dla którego chory zdecydował się na zabieg.

Z chwilą przyjęcia chorego na oddział rozpoczęły się przygotowania do operacji przepukliny pachwinowej. Jednym z pierwszych problemów, który wystąpił u pacjenta, był stres spowodowany hospitalizacją i zabiegiem chirurgicznym (tab. 1). Wyjaśniono wątpliwości dotyczące funkcjonowania oddziału oraz przygotowania do zabiegu. Pacjentowi pobrano krew do badań diagnostycznych zgodnie z procedurą obowiązującą na danym oddziale. Grupa krwi pacjenta: A Rh dodatni, Hb 12,7 g/dl, krwinki białe 6,08 G/l, płytki krwi 116 G/l, glukoza 138 mg/dl, sód 139 mEq/l, potas 4,3 mEq/l. Antygen HBS Ag ujemny, koagulacja w normie. Tego samego dnia chory miał wykonane EKG.

W przeddzień zabiegu u pacjenta odbyła się konsultacja lekarza anestezjologa, który zlecił premedykację w karcie anestezjologicznej i zakwalifikował pacjen-

Tabela 1. Diagnoza: *wysoki poziom stresu doznawanego wskutek zmiany otoczenia*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego przed operacją przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	stres doznawany w skutek zmiany otoczenia (10016744)	wysoki poziom (10009007)			punkt w czasie lub przedział czasu (10019721)	oddział szpitalny (10009133)	pacjent (10014132)
Działanie	postawa wobec operacji (10002982)			obserwacja zachowań (10013474)			pacjent (10014132)
				wspieranie (10019142)			pacjent (10014132)
	stres (10018888)		technika łagodzenia stresu (10003839)	rozmawianie (10019436)			pacjent (10014132)
	wiedza (10011042)		plan opieki (10003970)	dostarczenie (10015935)			pacjent (10014132)
Wynik	stres (10018888)	poziom względny (10016697)					pacjent (10014132)

Tabela 2. Diagnoza: *aktualny ból rany chirurgicznej*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	ból (10013950) rana chirurgiczna (10019265)	stan rzeczywisty (10000420)			hospitalizacja (10009122)	okolica łonowa (10016106)	pacjent (10014132)
Działanie	postawa wobec bólu (10002995)			obserwacja (10019277)			pacjent (10014132)
			środek przeciwbólowy (10002279)	zastosowanie (10002464)	hospitalizacja (10009122)		
	reakcja na lek (10017043)			ocenie (10007066)			
Wynik	ból spowodowany raną (10021243)	poziom opadający (10005616)					pacjent (10014132)

ta (ASA III) do zabiegu w znieczuleniu podpajęczynówkowym. Następnego dnia, przed planowym zabiegiem, ogolono pacjentowi pole operacyjne – pachwinę po stronie lewej. O godzinie 14.00 po wcześniejszym podaniu antybiotyku i premedykacji pacjenta zawieziono na blok operacyjny.

Zabieg trwał godzinę i 10 minut, został wykonany metodą Lichtensteina z użyciem siatki syntetycznej w znieczuleniu podpajęczynówkowym. Na ranę założono szew skórny rozpuszczalny oraz opatrunek. Zabieg przebiegał bez powikłań. Pacjenta przewieziono na oddział ogólny. Chory leżał w pozycji płaskiej przez 6 godzin. Prowadzono wnikliwą obserwację pooperacyjną, w tym kontrolę i dokumentację parametrów życiowych. Ciśnienie krwi: 130/55–145/85 mm Hg, tętno: 85–100 uderzeń/min, dobrze wyczuwalne i miarowe. Opatrunek na ranie pooperacyjnej był suchy. Wlew kroplowy z płynów infuzyjnych został wchłonięty bez reakcji ubocznej ze strony organizmu. Pacjent uskarżał się na dolegliwości bólowe ze strony rany pooperacyjnej (tab. 2.), otrzymał 100 mg ketonalu w 100 ml 0,9-procentowego NaCl dożylnie z dobrym efektem. Chory po zabiegu nie gorączkował, nie skarżył się na bóle głowy po zastosowanym znieczule-

niu. Wieczorem otrzymał drogą podskórną leki przeciwzakrzepowe w ramach profilaktyki powikłań zakrzepowo-zatorowych. Kolejny problem, który wystąpił u chorego, to zatrzymanie moczu (tab. 3.). Podczas dyżuru nocnego założono cewnik Foleya do pęcherza moczowego, diureza wynosiła 850 ml moczu. Następnego dnia po porannym obchodzie usunięto cewnik. Pacjent oddawał mocz często, w mniejszych ilościach. Wstał z łóżka i samodzielnie chodził po oddziale. W ciągu trzech dni wypisano go do domu, jego samopoczucie było zadowalające. W dniu wypisu pacjentowi zmieniono opatrunek na ranie pooperacyjnej. Zaobserwowano, że rana goi się prawidłowo. Poinformowano pacjenta o konieczności unikania wysiłku fizycznego przez 4 tygodnie, stosowania diety lekkostrawnej i konieczności wizyty kontrolnej w poradni chirurgicznej.

U pacjenta w dobie „zerowej” po zabiegu chirurgicznym zidentyfikowano dodatkowe problemy pielęgnacyjne: możliwość wystąpienia zaburzeń gospodarki wodno-elektrolitowej (tab. 4.), deficyt w zakresie samoopieki z powodu zastosowanego znieczulenia podczas zabiegu (tab. 5.), ryzyko infekcji dróg moczowych z powodu cewnika założonego do pęcherza moczowego (tab. 6.), ryzy-

Tabela 3. Diagnoza: *zatrzymanie moczu po operacji*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	zatrzymanie moczu (10020409)	nieprawidłowość (10013269)			hospitalizacja (10009122)	pęcherz moczowy (10020360)	pacjent (10014132)
	powikłanie (10004865)				operacja (10013708)		
Działanie			technika aseptyczna (10002639)	cewnikowanie (10004094)		pęcherz moczowy (10020360)	
			cewnik (10004087)				
	poczucie komfortu (10004655)			zapewnienie (10015935)			pacjent (10014132)
	przyjmowanie płynów (10006276)			monitorowanie (10012154)			
	oddawanie moczu (10020450)			monitorowanie (10012154)			
Wynik	oddawanie moczu (10020450)	stan rzeczywisty (10000420)			często (10013658)		pacjent (10014132)

Tabela 4. Diagnoza: *możliwość zachwiania gospodarki elektrolitowej lub gospodarki płynami*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	zachwianie równowagi elektrolitowej lub gospodarki płynami (10008027)	możliwość (10015151)			hospitalizacja (10013708)		pacjent (10014132)
Działanie				obserwacja (10019277)		skóra (10018239) błona śluzowa (10012288)	pacjent (10014132)
	świadomość (10003083)			ocenie (1000066)			
	parametr życiowy (10020829)		urządzenie monitorujące (10012177)	kontrolowanie (10005142)	często (10013658)		
	ciśnienie tętnicze (10003335)		kardiomonitor (10003873)				
	częstość tętna (10016134)						
			terapia dożylna (10010808)	stosowanie (10013636)		droga dożylna (10010798)	
			terapia płynami i elektrolitami (10008036)				
			kroplówka (10006295)				
	reakcja na leczenie płynami (10017036)			ocenie (1000066)			
Wynik	objętość płynów (10008062)	prawidłowość (10013295)					pacjent (10014132)

ko zakażenia rany pooperacyjnej (tab. 7.), ryzyko powikłań z powodu obecności kaniuli dożylniej (tab. 8.), deficyt wiedzy w zakresie pielęgnowania rany pooperacyjnej (tab. 9.).

Powyższe tradycyjne określenia problemów pielęgnacyjnych zastąpiono diagnozami pielęgniarstwowymi ICNP w wersji 1.0. Podjęto celowe interwencje mające

na celu zmianę dotychczasowego stanu i dokonano oceny efektów.

Plan opieki z wykorzystaniem 7 obszarów ICNP przedstawiono w formie tabel. Zawierają one terminy z różnych osi (przedmiot, ocena, środki, działanie, czas, lokalizacja, klient), które w połączeniu krzyżowym tworzą

Tabela 5. Diagnoza: *niski poziom samoopieki*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	samoopieka (10017661)	niski poziom (10011438)			hospitalizacja (10009122)	oddział szpitalny (10009133)	pacjent (10014132)
					zdarzenie (10007239)		osoba starsza 10006604
Działanie	zdolność do samodzielnego pobierania pokarmu (10000166)			ocenie (10007066)	hospitalizacja (10009122)		pacjent (10014132)
	zdolność do podejmowania czynności higienicznych (10000184)						
	zdolność do samodzielnego ubierania się (10000145)						
	poruszanie się w obrębie łóżka (10003181)				pomaganie (10002850)		
	chodzenie (10020886)				zachęcanie (10015801)		
	organizowanie czasu wolnego (10006156)				motywowanie (10012242)		
Wynik	samoopieka (10017661)	poziom wzrastający (10009974)					pacjent (10014132)

oświadczenie. Pojedynczą oś tworzą terminy wraz z kodami cyfrowymi procedur pielęgniarstwa. Korzystając z modelu 7-osioowego ICNP, należy stosować określone wytyczne. Oświadczenie o diagnozie i wyniku pielęgniarstwa musi zawierać terminy z osi *przedmiot* i *ocena*. Może dodatkowo zawierać terminy z osi *przedmiot*, *ocena* i innych. Do tworzenia oświadczeń o działaniu pielęgniarstwa zaleca się stosowanie terminów z osi *działanie*, ale muszą one zawierać co najmniej jeden termin typu cel (termin z każdej osi z wyjątkiem osi *ocena*). Dodatkowo można wykorzystać terminy z osi *działanie* i innych [1, 3].

Omówienie

W 1859 r. prekursorka pielęgniarstwa Florence Nightingale w „Notatkach o pielęgniarstwie” odnotowała: „Naj-

bardziej podstawowe zasady pielęgnowania wciąż pozostają nieznane”. Doktor Norma Lang w 1992 r. dostrzegła *niewidzialność* dziedziny, jaką jest pielęgniarstwo: „Jeśli nie możemy czegoś nazwać, nie możemy tego kontrolować, finansować, badać, nauczać lub uwzględniać w strategiach społecznych” (Clark i Lang 1992) [1, 4, 6, 8].

W 1989 r. Rada Narodowych Reprezentantów (*Council of National Representatives – CNR*) Międzynarodowej Rady Pielęgniarek (ICN) podjęła rezolucję o ustanowieniu Międzynarodowej Klasyfikacji Praktyki Pielęgniarskiej (ICNP). Podkreślono wówczas, że trudność w nazwaniu podstawowych elementów pielęgniarstwa uniemożliwia dostrzeżenie wkładu naszej grupy zawodowej w opiekę zdrowotną [4, 6, 9].

Z publikacji Kisilowskiej wynika, że jedną z mocnych stron modelu terminologicznego ICNP jest zakres pojęć, zasady ich doboru, liczba deskryptorów obowiązkowych

Tabela 6. Diagnoza: *ryzyko zakażenia układu moczowego*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	zakażenie (10010104)	ryzyko (10017252)			hospitalizacja (10009122)		pacjent (10014132)
	układ moczowy (10020421)						
Działanie				obserwacja (10019277)	hospitalizacja (10009122)	miejsce wprowadzenia drenów, cewników itp. (10010854)	
	mocz (10020478)			obserwacja (10019277)			
	schemat utrzymania higieny osobistej (10009292)			informowanie (10010162)		cewka moczowa (10020339)	pacjent (10014132)
			zalecenia farmakologiczne (10011884)	przestrzeganie (10001756)			
	temperatura ciała (10003507)		urządzenie pomiarowe (10002734)	monitorowanie (10012154)			pacjent (10014132)
			cewnik (10004087)	usuwanie (10016763)		pęcherz moczowy (10020360)	
Wynik	zakażenie (10010104)	poziom opadający (10005616)					pacjent (10014132)

oraz opcjonalnych w budowaniu nazw diagnoz, działań i wyników pielęgniarstwa. Jednocześnie model terminologiczny zakłada obiektywność, uniwersalny zakres, prostotę tworzenia i stosowania, otwartość na zmiany i dalszy rozwój oraz wrażliwość na różnice kulturowe [5].

Na podstawie wielu publikacji pielęgniarstwa można zaobserwować, że niemal na całym świecie wdrażana jest ICNP. Pociąga to za sobą konieczność opowiedzenia się za nią i podporządkowania tej idei kształcenia i doskonalenia zawodu pielęgniarstwa. Styles zauważyła, że projekt ICNP poprawia zauważalność pielęgniarstwa: „Dzięki temu instrumentowi pielęgniarstwo wychodzi z cienia na pierwszy plan, z pomocnika zmienia się w partnera, z zawodu wspomagającego w pełnoprawny” [1, 4].

Według Kilańskiej postępowanie się narzędziem ICNP przyczyni się do ujednoczenia języka diagnoz pielęgniarstwa, skróci czas przeznaczony na korzystanie z dokumentacji medycznej i – co najważniejsze – wydłuży czas opieki nad pacjentem oraz umożliwi ocenę wpływu

jakości opieki na efekty leczenia [9]. Diagnozy ICNP są krótsze od tych formułowanych tradycyjnie, ale równie precyzyjne [10].

Pielęgniarki europejskie uważają, iż używanie ICNP w codziennej pracy umożliwi poprawę jej jakości oraz jest najlepszym sposobem na zapewnienie bezpiecznej opieki dla pacjentów [11, 12].

Jak wynika z opracowania Kilańskiej, zagrożeniem dla ICNP może się okazać trudność przekonania środowiska pielęgniarstwa do wprowadzenia tego projektu, w sytuacji gdy istnieje dowolna interpretacja diagnoz pielęgniarstwa i brakuje jednolitego modelu formułowania opieki pielęgniarstwa. Problemem może być niedobór kadry pielęgniarstwa, który może utrudniać właściwe dokumentowanie procesu pielęgnowania z powodu braku czasu, jak również dostępu do przyjaznych narzędzi, co może się wiązać z obciążeniem dodatkową pracą. Jednakże badania wykazały zmniejszenie obciążenia pielęgniarek prowadzeniem własnej dokumentacji. Deficyt komputerowych stanowisk pracy oraz brak dostępu do

Tabela 7. Diagnoza: ryzyko zakażenia rany chirurgicznej, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	zakażenie (10010104)	ryzyko (10017252)					pacjent (10014132)
	rana chirurgiczna (10019265)						
Działanie			opatrunek (10021227)	obserwacja (10019277)	często (10013658)		
	rana (10021178)			kontynuacja obserwacji (10005093)	hospitalizacja (10013708)		
	gojenie (10008707)						
			opatrunek (10021227)	wykonywanie (10014291)	hospitalizacja (10013708)		
			technika aseptyczna (10002639)				
			antybiotyk (10002383)	podawanie (10001773)	hospitalizacja (10013708)		pacjent (10014132)
			zalecenia (10016609)				
	temperatura ciała (10003507)		urządzenie pomiarowe (10002734)	monitorowanie (10012154)			pacjent (10014132)
Wynik	zakażenie (10010104)	poziom opadający (10005616)					

szkoleń dla personelu pielęgniarskiego z uwagi na niedobór obsad pielęgniarskich to kolejne przeszkody we wdrożeniu ICNP.

Niezwykle istotne jest promowanie aktywnej postawy pielęgniarek w zakresie szkolenia dotyczącego stosowania programu ICNP w codziennej praktyce. Należy upowszechniać informacje o projekcie w zakładach opieki zdrowotnej i instytucjach nauczających zawodu pielęgniarki, na wszystkich poziomach nauczania. Podczas promowania projektu ICNP należy uwzględnić identyfikację potrzeb szkoleniowych oraz ocenę efektywności przeprowadzonych szkoleń. Warunkiem wdrażania ICNP w zakładach opieki zdrowotnej jest właściwa baza komputerowa oraz system informatyczny umożliwiający pracę z wykorzystaniem programu [9].

Integralną częścią prezentowanych przykładów diagnozy pielęgniarskiej jest słownik terminów ICNP [4] używanych w oświadczeniach (tab. 10.).

Postulaty

1. Konieczne jest podjęcie działań, które przyczynią się do tego, że społeczność pielęgniarska będzie korzystać z projektu ICNP w codziennej praktyce, nauce, kształceniu, zarządzaniu oraz doskonaleniu zawodowym.
2. Skuteczne wykorzystanie ICNP wymaga komputeryzacji stanowisk pracy pielęgniarek, jak również identyfikacji potrzeb szkoleniowych i ocenę efektywności szkoleń.
3. Wprowadzenie ICNP do ogólnego systemu informatycznego skróci czas przeznaczony na postępowanie się dokumentacją medyczną, wydłuży czas opieki nad pacjentem oraz umożliwi ocenę wpływu jakości opieki pielęgniarskiej na efektywność leczenia.

Tabela 8. Diagnoza: *możliwość zakażenia z powodu terapii dożylnej*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	zakażenie (10010104)	możliwość (10015151)	terapia dożylna (10010808)			droga dożylna (10010798)	pacjent (10014132)
Działanie	stan zapalny (10010127)			monitorowanie (10012154)	hospitalizacja (10009122)	miejsce wprowadzenia drenów, cewników itp. (10010854)	
				dezynfekowanie (10006044)		skóra (10018239) miejsce wprowadzenia drenów, cewników itp. (10010854)	
	opatrunek (10021227)		technika aseptyczna (10002639)	wykonywanie (10014291)			
			kaniula dożylna (10020677)	usuwanie (10016763)			
Wynik	zakażenie (10010104)	poziom opadający (10009974)					pacjent (10014132)

Tabela 9. Diagnoza: *niski poziom wiedzy na temat gojenia rany*, działania podejmowane przez pielęgniarkę i wynik dla chorego po operacji przepukliny pachwinowej z wykorzystaniem 7-osioowego modelu ICNP

Proces pielęgnowania	Siedem osi						
	przedmiot	ocena	środki	działanie	czas	lokalizacja	klient
Diagnoza	wiedza na temat procesu gojenia rany (10011035)	niski poziom (10011438)				dom (10009030)	pacjent (10014132)
Działanie	psychospołeczna reakcja na udzielane wskazówki dotyczące rany (10016065)			obserwacja zachowań (10013474)			pacjent (10014132)
			opatrunek (10021227)	wykonywanie (10014291)			pacjent (10014132)
				instruowanie (10010376)			rodzina 10007554)
				informowanie (10010162)	wizyta (10020817)	poradnia (10004459)	pacjent (10014132) rodzina 10007554)
	objaw zakażenia (10019375)			edukowanie (10006564)			pacjent (10014132) rodzina 10007554)
Wynik	wiedza na temat procesu gojenia rany (10011035)	poziom wzrastający (10009974)					pacjent (10014132)

Tabela 10. Słownik terminów Międzynarodowej Klasyfikacji Praktyki Pielęgniarskiej używanych w oświadczeniach [4]

Przedmiot			
Kod	Nazwa angiolejęzyczna	Nazwa polska	Definicja
10016744	<i>Relocation Stress</i>	stres doznawany wskutek zmiany otoczenia	reakcja psychiczna o swoistych właściwościach: nastawienie przyjęte w celu zapanowania nad zakłóceniami fizjologicznymi i psychicznymi wynikłymi wskutek zmiany otoczenia
10002982	<i>Attitude Toward Operation</i>	postawa wobec operacji	postawa o swoistych właściwościach: opinia o planowanym bądź przeżytych zabiegu chirurgicznym
10018888	<i>Stress</i>	stres	stan o swoistych właściwościach: uczucie napięcia i lęku zaburzające prawidłowe funkcjonowanie w wymiarze fizycznym i umysłowym, poczucie dyskomfortu związane z przykrymi doświadczeniami, bólem, zmęczeniem fizycznym i psychicznym, zaburzeniami stanu fizycznego i psychicznego jednostki
10011042	<i>Knowledge</i>	wiedza	stan o swoistych właściwościach: konkretne treści umysłowe oparte na danych przyswojonych w toku nabywania wiedzy deklaratywnej, poznanych wiadomości lub umiejętności i umiejętność rozpoznawania informacji
10013950	<i>Pain</i>	ból	percepcja o swoistych właściwościach: nasilenie przykrego odczucia cielesnego, subiektywne sprawozdanie z doznawanego cierpienia, grymas, zmiana napięcia mięśni, zachowanie samozachowawcze, zawężone pole uwagi, zmiany w postrzeganiu upływu czasu, unikanie kontaktów towarzyskich, zaburzony proces myślowy, rozkojarzenie, niepokój i utrata apetytu
10019265	<i>Surgical Wound</i>	rana chirurgiczna	rana o swoistych właściwościach: nacięcie tkanki za pomocą ostrego instrumentu chirurgicznego w celu otworzenia dostępu do przestrzeni cielesnej lub narządu, skutkujące wyciekaniem płynu surowiczego oraz krwi i zachowujące jałowość, czyli nieobecność oznak
10002995	<i>Attitude Toward Pain</i>	postawa wobec bólu	postawa o swoistych właściwościach: opinia o nasileniu i charakterystyce doznawanego bólu
10017043	<i>Response To Medication</i>	reakcja na lek	reakcja na leczenie
10021243	<i>Wound Pain</i>	ból spowodowany raną	ból skórny o swoistych właściwościach: wrażenie bólu wywołane raną lub zlokalizowane w tkance wokół rany, w zależności od charakteru rany ból okreśiany jako ostry, tnący, rwący lub jako tępy, tłący, dokuczliwy, tkliwy uciskowo, nieobecny przy rozległych uszkodzeniach zakończeń nerwowych, które warunkują możliwość doznawania bólu
10020409	<i>Urinary Retention</i>	zatrzymanie moczu	proces układu moczowego o swoistych właściwościach: niewoljonalne nagromadzenie moczu w pęcherzu, niepełne opróżnianie pęcherza związane z utratą sprawności mięśni pęcherza, skutek uboczny uszkodzeń pęcherza lub zażywania narkotyków
10004865	<i>Complication</i>	powikłanie	reakcja fizyczna
10004655	<i>Comfort</i>	poczucie komfortu	stan o swoistych właściwościach: poczucie swobody fizycznej, dobre samopoczucie fizyczne
10006276	<i>Drinking</i>	przyjmowanie płynów	czynność instynktowna o swoistych właściwościach: dbałość o zapewnienie spożycia płynów podczas posiłków i regularnie w ciągu dnia lub pod wpływem pragnienia; czynność pobierania płynów poprzez picie z kubka, szklanki lub bezpośrednio za pomocą ust, mięśni i języka, pobieranie płynów w celu ugaszenia pragnienia

10020450	<i>Urination</i>	oddawanie moczu	proces układu moczowego
10008027	<i>Fluid Or Electrolyte Imbalance</i>	zachwianie równowagi elektrolitowej lub gospodarki płynami	proces układu regulacyjnego
10003083	<i>Awareness</i>	świadomość	poznanie
10003335	<i>Blood Pressure Sign</i>	ciśnienie tętnicze	ciśnienie o swoistych właściwościach: ciśnienie wywierane na ścianki naczyń krwionośnych ogólnoustrojowego i płucnego oraz naczyń serca wskutek krążenia krwi
10016134	<i>Pulse Rate</i>	częstość tętna	współczynnik
10017036	<i>Response To Fluid Therapy</i>	reakcja na leczenie płynami	reakcja na leczenie
10008062	<i>Fluid Volume</i>	objętość płynów	stan odżywienia o swoistych właściwościach: ogół procesów organicznych i mechanizmów homeostatycznych regulujących zażywanie i usuwanie płynów organicznych, np. ilość wody i równowaga gospodarki wodą i elektrolitami w przestrzeniach międzykomórkowych ciała
10017661	<i>Self Care</i>	samoopieka	czynność instynktowna o swoistych właściwościach: dbałość o środki potrzebne do utrzymania i normalnego funkcjonowania oraz umiejętność zaspokojenia podstawowych potrzeb osobistych i intymnych, związanych z codziennymi czynnościami żywymi
10000166	<i>Ability To Feed Self</i>	zdolność do samodzielnego pobierania pokarmu	zdolność działania o swoistych właściwościach: dbałość o przygotowanie pokarmu do spożycia w postaci zdrowych posiłków, cięcie i łamanie kawałków pożywienia na poręczne części, unoszenie pokarmu do ust, wprowadzanie go do jamy ustnej za pomocą warg, mięśni i języka, zdolność wykonywania czynności związanych ze spożywaniem pokarmu aż do zaspokojenia głodu
10000184	<i>Ability To Perform Hygiene</i>	zdolność do podejmowania czynności higienicznych	zdolność działania o swoistych właściwościach: dbałość o utrzymanie stałego poziomu higieny, zachowanie czystości ciała i estetycznego wyglądu, brak przykrego zapachu ciała, regularne mycie rąk, czyszczenie uszu, nosa i okolic kroczka, zachowanie gładkości skóry poprzez stosowanie się do zasad utrzymania czystości
10000145	<i>Ability To Dress</i>	zdolność do samodzielnego ubierania się	zdolność działania w trosce o zachowanie higieny o swoistych właściwościach: dbałość o wkładanie i zdejmowanie ubioru i obuwia adekwatnych do okoliczności i warunków atmosferycznych, z uwzględnieniem konwencji i kodeksów określających standard wyglądu, wkładanie i zdejmowanie ubrań w odpowiedniej kolejności, zapinanie ubrań w odpowiedni sposób
10003181	<i>Bed Mobility</i>	poruszanie się w obrębie łóżka	możliwość wykonywania ruchów przy ograniczeniu do pozycji leżącej; możliwość wykonywania ruchów
10020886	<i>Walking</i>	chodzenie	czynność instynktowna o swoistych właściwościach: przemieszczanie i zmiana położenia ciała z miejsca na miejsce poprzez wykonywanie kroków za pomocą ruchu nóg, zdolność do utrzymania ciężaru ciała w ruchu w przedziale prędkości od małej, poprzez umiarkowaną i szybką, pod górę i z góry po schodach lub nachyleniach terenu
10010104	<i>Infection</i>	zakażenie	proces patologiczny o swoistych właściwościach: inwazja ciała przez patogenne drobnoustroje, które się reprodukcją i zwiększają swoją liczebność, wywołując chorobę wskutek miejscowego uszkodzenia komórek, wydzielania toksyn lub reakcji antygen
10020421	<i>Urinary System</i>	układ moczowy	system ciała
10020478	<i>Urine</i>	mocz	substancja organiczna

Tabela 10. cd.

10009292	<i>Hygiene Pattern</i>	schemat utrzymania higieny osobistej	rutyna
10003507	<i>Body Temperature</i>	temperatura ciała	temperatura o swoistych właściwościach: ciepło ciała związane z metabolizmem ciała, utrzymywane na stałym poziomie, nieco wyższe podczas aktywności codziennych w porównaniu z ciepłotą ciała podczas spoczynku lub wypoczynku nocnego
10021178	<i>Wound</i>	rana	proces związany z powłokami ciała o swoistych właściwościach: uszkodzenie tkanki, zazwyczaj związane z fizycznym lub mechanicznym urazem; oddzielenie się lub naderwanie tkanki; wyciek surowicy, krwisty lub ropny, zaczerwienienie skóry, obrzęk; skóra zmacerowana, pokryta pęcherzami lub pod innym względem odbiegająca od normy, podwyższenie temperatury skóry, zapach wydzielany przez zranioną tkankę, wrażliwość i bolesność
10008707	<i>Healing</i>	gojenie	proces organiczny o swoistych właściwościach: przywrócenie zdrowia
10011035	<i>Knowledge Of Wound Healing</i>	wiedza na temat procesu gojenia rany	stan wiedzy
10016065	<i>Psychosocial Response To Instruction About</i>	psychospołeczna reakcja na udzielane wskazówki dotyczące rany	psychospołeczna reakcja na pouczenie
10019375	<i>Symptom Of Infection</i>	objaw zakażenia	objaw
Ocena			
10009007	<i>High</i>	wysoki poziom	poziom bezwzględny o swoistych własnościach: wielkość, zamiar bądź wartość nasilenia powyżej średniej
10016697	<i>Relative Level</i>	poziom względny	stan: zależny od różnych względów, relatywny, ujmowany w rozmaitych relacjach
10000420	<i>Actual</i>	stan rzeczywisty	możliwość o swoistych właściwościach: istnienie, sytuacja, rzeczywistość, stan obiektywnie istniejący, autentyczny, prawdziwy
10005616	<i>Decreasing Level</i>	poziom opadający	poziom względny o swoistych właściwościach: zmniejszenie rozmiarów, ilości lub stopnia
10013269	<i>Abnormal</i>	nieprawidłowość	stan nieodpowiadający określonym normom, stan nienależyty, niewłaściwy, niepoprawny, nienormalny
10015151	<i>Potentiality</i>	możliwość	stan: sytuacja umożliwiająca coś; fakt, że coś jest możliwe, prawdopodobieństwo, ewentualność
10013295	<i>Normal</i>	prawidłowość	stan prawidłowości o swoistych właściwościach: zgodny z normą, typowy, standardowy, stan zwyczajowy lub oczekiwany
10011438	<i>Low</i>	niski poziom	poziom bezwzględny o swoistych właściwościach: wielkość, zamiar bądź wartość nasilenia poniżej średniej
10009974	<i>Increasing Level</i>	poziom wzrastający	poziom względny o swoistych właściwościach: wzrost lub zwiększanie rozmiarów
10017252	<i>Risk</i>	ryzyko	możliwość o swoistych właściwościach: możliwość utraty lub problemu, określone prawdopodobieństwo wystąpienia problemu, możliwość negatywnego stanu

Środki			
10003839	<i>Calming Technique</i>	technika łagodzenia stresu	technika
10003970	<i>Care Plan</i>	plan opieki	plan
10002279	<i>Analgesic</i>	środek przeciwbólowy	lek
10004087	<i>Catheter</i>	cewnik	rura
10012177	<i>Monitoring Device</i>	urządzenie monitorujące	urządzenie
10003873	<i>Cardiac Monitor</i>	kardiomonitor	urządzenie monitorujące
10010808	<i>Intravenous Therapy</i>	terapia dożylna	terapia
10008036	<i>Fluid or Electrolyte Therapy</i>	terapia płynami i elektrolitami	terapia
10006295	<i>Drip</i>	kropłówka	urządzenie transportowe
10021227	<i>Wound Dressing</i>	opatrunek	sprzęt do przykrywania
10002639	<i>Aseptic Technique</i>	technika aseptyczna	technika
10002383	<i>Antibiotic</i>	antybiotyk	lek
10020677	<i>Venous Cannula</i>	kaniula dożylna	kaniula
Działanie			
10013474	<i>Observing Behaviour</i>	obserwacja zachowań	akt ustalania o swoistych właściwościach: zwracanie uwagi i uważne przyglądanie się komuś lub czemuś
10019142	<i>Supporting</i>	wspieranie	akt sprawowania opieki o swoistych właściwościach: udzielenie komuś pomocy psychicznej lub społecznej potrzebnej do osiągnięcia powodzenia, pomoc w unikaniu porażek, zachowaniu i dźwigniu ciężaru pozycji
10019436	<i>Talking</i>	rozmawianie	akt nawiązywania relacji o swoistych właściwościach: wymiana zdań w mowie, artykulacja słów
10015935	<i>Providing</i>	dostarczenie	akt dystrybucji o swoistych właściwościach: doprowadzanie czegoś do stanu gotowości do użycia
10019277	<i>Surveillance</i>	monitorowanie	akt obserwowania o swoistych właściwościach: ścisła obserwacja osoby lub grupy, nieustanne kontrolowanie
10002464	<i>Offering</i>	stosowanie	akt dystrybucji o swoistych właściwościach: czynienie z czegoś użytku praktycznego
10007066	<i>Evaluating</i>	ocenie	akt ustalania o swoistych właściwościach: stały proces polegający na mierzeniu postępów i stopnia realizacji wytyczonych zadań

Tabela 10. cd.

10004094	<i>Catheterizing</i>	cewnikowanie	akt umieszczania o swoistych właściwościach: wkładanie lub dopasowanie cewnika do części lub jamy ciała w celu wprowadzenia lub usunięcia płynu
10012154	<i>Monitoring</i>	obserwacja	akt ustalania o swoistych właściwościach: uważne badanie kogoś lub czegoś w stałych odstępach czasu
10010348	<i>Inspecting</i>	kontrolowanie	akt obserwowania o swoistych właściwościach: systematyczna obserwacja kogoś lub czegoś
10013636	<i>Applying</i>	zastosowanie	akt dystrybucji o swoistych właściwościach: dostarczanie lub stosowanie środka zaradczego
10002850	<i>Assisting</i>	pomaganie	akt sprawowania opieki o swoistych właściwościach: wykonywanie części czyjejś pracy lub pomoc w wykonywaniu naturalnych czynności życiowych
10015801	<i>Encouraging</i>	zachęcanie	akt wspierania o swoistych właściwościach: obudzenie w kimś nadziei lub pewności siebie
10012242	<i>Motivating</i>	motywowanie	akt promowania o swoistych właściwościach: ukierunkowanie czyjegoś działania lub zainteresowania działaniem
10010162	<i>Informing</i>	informowanie	interwencja pielęgnarska o swoistych właściwościach: mówienie komuś o czymś
10016763	<i>Removing</i>	usuwanie	akt działania o swoistych właściwościach: zdjęcie lub usunięcie czegoś
10001773	<i>Applying</i>	podawanie	akt dystrybucji o swoistych właściwościach: dostarczanie lub stosowanie środka zaradczego
10006044	<i>Disinfecting</i>	dezynfekowanie	akt czyszczenia o swoistych właściwościach: uwalnianie czegoś od chorobotwórczych drobnoustrojów
10016763	<i>Removing</i>	usuwanie	akt działania o swoistych właściwościach: zdjęcie lub usunięcie czegoś
10010376	<i>Instructing</i>	instruowanie	akt nauczania o swoistych właściwościach: przekazywanie komuś informacji o sposobie wykonywania czegoś w uporządkowany, systematyczny sposób
10006564	<i>Educating</i>	edukowanie	akt nauczania o swoistych właściwościach: przekazywanie komuś informacji na określony temat
10001756	<i>Adherence</i>	przestrzeganie	działanie dobrowolne o swoistych właściwościach: działanie z własnej woli nakierowane na osiągnięcie dobrego samopoczucia, wyzdrowienia i rehabilitacji, stosowanie się do zaleceń bez odstępstw, sumienne wykonywanie sekwencji zachowań lub działań; przystanie na reżim leczenia, przyjmowanie lekarstwa zgodnie z zaleceniami, zmiana zachowania na lepsze, oznaki zdrowienia, odbiór leków w wyznaczonym terminie, uitożsamianie się z działaniami na rzecz opieki nad własnym zdrowiem i postuszeństwo względem zaleceń dotyczących leczenia (często związane ze wsparciem ze strony bliskich lub znajomych, wiedzy na temat przyjmowanych leków i procesu chorobowego, właściwego zmotywowania świadczeniobiorcy opieki zdrowotnej i relacji między świadczeniodawcą i świadczeniobiorcą usług z zakresu opieki zdrowotnej)
Czas			
10013708	<i>Operation</i>	operacja	zdarzenie lub epizod: zabieg chirurgiczny, działania mierzące do wykonania określonego zadania
10009122	<i>Hospitalization</i>	hospitalizacja	zdarzenie lub epizod: umieszczenie pacjenta w szpitalu, okres pobytu chorego w szpitalu
10019721	<i>Time Point or Time Interval</i>	punkt w czasie lub przedział czasu	czas

10013658	<i>Often</i>	często	częstość o swoistych właściwościach: współczynnik powtórzeń w danym przedziale czasowym – wysoki, wynoszący 7–9
10007239	<i>Event</i>	zdarzenie	okoliczności o swoistych właściwościach: zjawisko, wypadek, coś, co się rozgrywa
10020817	<i>Visit</i>	wizyta	zdarzenie lub epizod: odwiedziny, przyjęcie lub odwiedzenie pacjenta
Lokalizacja			
10009133	<i>Hospital Ward</i>	oddział szpitalny	oddział opieki zdrowotnej
10009030	<i>Home</i>	dom	struktura społeczna
10004459	<i>Clinic</i>	poradnia	zakład opieki zdrowotnej
10016106	<i>Pubic Region</i>	okolica łonowa	obszar ciała
10020360	<i>Urinary Bladder</i>	pęcherz moczowy	element układu moczowego
10020339	<i>Urethra</i>	cewka moczowa	element układu moczowego
10018239	<i>Skin</i>	skóra	element układu powłokowego o swoistych właściwościach: giętka wytrzymała zewnętrzna osłona ciała zawierająca keratynę, określana w kategoriach elastyczności, tekstury, grubości, o jej dobrym stanie świadczy brak naruszeń ciągłości jej powłoki, odpowiedni stopień nawilżenia, gładkość, umiarkowana temperatura
10012288	<i>Mucous Membrane</i>	błona śluzowa	element układu powłokowego o swoistych właściwościach: cienka, pozbawiona keratyny warstwa pełniąca funkcję naturalnej osłony wewnętrznych powierzchni ciała, wysiękająca jamy ciała, jak również zewnętrzne ujścia przewodów, wysiękająca jamę uszną, nosową, pochwową, przewod pokarmowy, drogi oddechowe i przewod moczowo-piowy, błona śluzowa osłania głębsze struktury organiczne, wydziela śluz, który nawilża okoliczne struktury organiczne, pochłania wodę, sole i inne substancje rozpuszczone
10010798	<i>Intravenous Route</i>	droga dożylna	droga anatomiczna
10010854	<i>Invasive Device Site</i>	miejsce wprowadzenia drenów, cewników itp.	obszar ciała
Klient			
10007554	<i>Family</i>	rodzina	grupa o swoistych właściwościach: grupa istot ludzkich rozpatrywana jako jednostka społeczna lub zbiorowość osób połączonych więzami krwi, pokrewieństwa, relacjami emocjonalnymi lub prawnymi, z uwzględnieniem osób bliskich; rodzina jako jednostka społeczna wykracza poza zbiór jednostek i sieć ich powiązań opartych na zależnościach pokrewieństwa i powinowactwa, relacjach emocjonalnych bądź prawnych i dotyczących osób bliskich
10014132	<i>Patient</i>	pacjent	jednostka: człowiek chory, cierpiący, każdy, kto wszedł do systemu opieki zdrowotnej
10006604	<i>Elder</i>	osoba starsza	jednostka powyżej 65. roku życia

Piśmiennictwo

1. Górajek-Jóźwik J. Wprowadzenie do diagnozy pielęgniarstwa. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2007.
2. Szewczyk MT. Diagnoza pielęgniarstwa. *Przew Lek* 2006; 1: 86-89.
3. Moen A, Henry SB, Warren JJ. Representing nursing judgements in the electronic health record. *J Adv Nurs* 1999; 30: 990-997.
4. Międzynarodowa Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarstwa ICNP® wersja 1.0. Wydawnictwo Makmed, Warszawa-Lublin 2009.
5. Kisiłowska M. Międzynarodowa Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarstwa – narzędzie zarządzania wiedzą w opiece zdrowotnej. *Biuletyn EBIB (dokument elektroniczny)* 2005; 8: 69.
6. Kilańska D. Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarstwa. *Magazyn Pielęgniarki i Położnej* 2007; 3: 7.
7. Coenen A, Bartz C. A Unified Nursing Language System. *Nursing Outlook* 2006; 54: 362-364.
8. Baerholdt M, Lang NM. Why an ICNP® Links among quality, information and policy. *Int Nurs Rev* 2003; 50: 73-78.
9. Kilańska D. Międzynarodowa klasyfikacja praktyki pielęgniarstwa (ICNP®) – aktualny stan na świecie i etap prac przygotowawczych do wdrożenia w Polsce. *Problemy Pielęgniarstwa* 2009; 17: 235-245.
10. Zarzycka D, Górajek-Jóźwik J. Nursing diagnosis with the ICNP in the teaching context. *Int Nurs Rev* 2004; 51: 240-249.
11. Sansoni J, Giustini M. More than terminology: using ICNP to enhance nursing's visibility in Italy. *Int Nurs Rev* 2006; 53: 21-27.
12. Kilańska D. Międzynarodowa Klasyfikacja Praktyki Pielęgniarstwa. Historia powstania. *Magazyn Pielęgniarki i Położnej* 2007; 4: 5.